

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Filiis Presbyterorum ordinandis, vel non. Titvlvs XVII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Innocentius III. a

Pastoralis b (& infra.) Præterea nos consulere voluisti, an permitti debeat ministrare, qui sine impositione manuum fuerit ad ordinem Subdiaconatus assumptus. Et si confirmationis sacramentum in eo debeat iterari, qui per errorem fuit non christinate, sed oleo delinitus. Ad quod breviter duximus respondendum, quod in talibus non est aliquid iterandum, sed cautè suppleendum, quod incautè fuerat prætermisum.

CAP. II.

Prohibet sepultos à schismaticis exhumari, vestimenta cum quibus celebrant, iterum benedici: & altaria, in quibus celebrant, iterum consecrari.

Honorius III. Archiepisc. London. c & ejus suffragan.

A nobis humiliter quaesivisti, quid fieri debeat de mortuorum corporibus, qui tempore schismatici & reprobi Vvaldemarii à schismaticis sunt à sepultis: & de indumentis sacerdotibus, cum quibus, nec non de altaribus, in quibus degradati Presbyteri celebrant. Nos autem inquisitioni vestra breviter respond. quod non credimus ob hoc duntaxat sepultos hujusmodi exhumandos, aut debere indumenta talia iterum benedici, vel reconsecrari altaria supradicta.

CAP. III.

Si in ordinatione Presbyteri, vel Diaconi manus impositio fuerit prætermissa, status temporibus suppletur.

Greg. IX. Archiepisc. London. c

Presbyter & Diaconus cum ordinantur, manus impositionem tactu corporali (ritu ab Apostolis introducto) recipiunt: quod si omissum fuerit, non est aliquatenus iterandum, sed statuto tempore ad hujusmodi ordines conferendos cautè suppleendum, quod per errorem exitit prætermisum f. Suspendio g autem manuum debet fieri, cum oratio super caput effunditur ordinandi.

DE FILIIS PRESBYTERORVM
ordinandis, vel non. b

TITVLVS XVII.

CAP. I.

Illegitimus non ordinatur, nisi ut religiosus fiat: nec tunc præficiatur ad eam, ad prælaturam non habilitatur.

Ex concilio Pictaviensi.

Vt filii Presbyterorum, & ceteri ex fornicatione nati, ad sacros & ordines non promoveantur. Nisi aut monachi fiant, vel in congregatione canonica regulariter viventes l: prælationes verò nullatenus habeant. Sed neque servi: nisi à Dominis suis libertati donentur.

CAP. II.

Illegitimus filius sacerdotis, qui hoc tacito per rescriptum Apostolicum paternam ecclesiam impetravit, removetur ab illa.

Alexander III. Linc. electo.

Ad præsentiam nostram accedens R. Presbyter, tacito, quod esset filius sacerdotis, impetravit à nobis ut in ecclesia, in qua pater ejus ministravit, existeret capellanus. Ideoque mandamus, quatenus, si tibi confi-

a Helienf. Episcopo. b Require ex c. pastoralis. inf. de off. & pot. jud. del. cap. 1. eod. tit. in 3. compil. c Archiepisc. Lugdunen. &c. d In Cod. Bar. adduntur hæc 2. verba, utrum debeant exhumari. e al. Lugdon. f Vide leg. qui testamento. ff. de excu. tuto. g al. impositio. al. interpositio. h In uno manuscr. de filio Presbyt. non ordinandis, nec in paternis ecclesiis tolerandis. In alio ita: De filio Presbyterorum & alio illegitime nati ordinandis, vel non. i Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. k gradus. l servant.

terit, quod memoratus R. sit in sacerdotio genitus, & quod a pater in eadem ecclesia ministravit: non obstantibus prædictis literis nostris ipsum amoveas ab eadem.

CAP. III.

Non potest filius sacerdotis ecclesia paternæ præesse, hoc dicit, cum sequens.

Idem.

Presentium b auctoritate jubemus, ut filios sacerdotum in ecclesiis paternis ministrare, vel eas qualibet occasione obtinere nullatenus patiaris: sed ipsos ab ecclesiis, in quibus patres eorum ministrasse noscuntur, studeas penitus amovere.

CAP. IV.

Idem dicit.

Idem Vigorenf. Episcopo.

Conquerente c nobis M. clerico: [1 & infra.] Frat. t. mandamus, quatenus, si publicum est, & notorium patrem R. clerici habuisse in prædicta ecclesia personatum, filium ejus ibidem ministrare, aut ejusdem ecclesie personatum habere nullatenus patiaris: & si jam institutus est ibi, eum inde non differas amovere.

[1. Anribus nostris innovat, quod cum B. Presbyter ecclesiam B. Marie de uny, tanquam persona divotus habuisset, & post mortem ejusdem M. Richard. possessor & Dominus sancti fuisse presentatus, R. filius ejus Presbyter in sacerdotio genitus institutionem ipsius clerici nisi est impedire, ad habendam ecclesiam eandem omnibus modis aspirat. Quoniam igitur eandem est canonice obviat sanctioni, ut filii sacerdotum decani patris succedere in ecclesia, nos ad enormitatem istam eradicanam silicet volentes & diligenter intendere.]

CAP. V.

Episcopus, qui scienter consultit filio sacerdoti paternam ecclesiam, exinde eum removere non potest.

Idem (London) Episcopo d.

Veniens e ad præsentiam nostram R. clericus nobis proposuit, quod cum illum ad capellam sancti L. quam ei concessisti, in Presbyterum ordinasses, ipsum ea postea spoliasti, eo quod pater ejus in præscripta ecclesia ministravit. Ideoque frat. t. mandamus, quatenus si tibi innotuerit quando eam sibi dedisti, quod pater ejus Presbyter in dicta ecclesia ministrasset, ipsam ei restituas, & in pace dimittas, a motu alio, si quem instituiti forsitan in eadem. Verum si hoc ignorans fecisti, ex quo ad ecclesiam ipsam eum in Presbyterum ordinasti, eam sibi restituas, donec in alia ecclesia sibi provideas, unde honestè valeat sustentari.

CAP. VI.

Gratiam continet, & b. d. Ex quo filius sacerdotis est ordinatus, non debet carere beneficio. Ioan. Andr.

Idem Oxonenf. Episcopo g.

Proposuit b nobis R. latores presentium, quod cum ad ecclesiam de Saleb, à Domino fundi fuerit presentatus, tu curam animarum noluisse sibi committere, pro eo quod esset filius sacerdotis. Ceterum quia indignum est, ut ipse postquam est in Subdiaconum ordinatus, omnino debeat ecclesiastici beneficii provisione carere: mandamus, quatenus aliquem honestum Presbyterum cum assensu ejusdem clerici invenire studeas, qui ecclesie serviar supradictæ, ita quod præfatus

a Concil. Trident. sess. 25. in decret. de reform. cap. 15. idem sancit. b Post Concil. Lateranen. sub Alex. 3. p. 19. cap. 4. & cap. 3. eod. tit. in 1. compilat. & concil. Trident. proxime citatum. c Post Conc. Lateranen. sub Alex. III. p. 19. cap. 1. & cap. 4. eod. tit. in 1. compil. conc. III. g. c. 10. d Lugdunenf. & Post conc. Lateran. sub Alex. III. p. 19. c. 5. & cap. 6. eod. tit. in 1. compil. f Vide leg. 2. ff. de ju. & fa. igno. & l. si res obligata. ff. de lega. 1. g. Idem R. Exonenf. Episc. h Post conc. Later. sub Alex. III. p. 19. c. 6. & cap. 7. eod. tit. in 1. compil.

R. me.

R. medietatem omnium beneficiorum predicta eccle-
fia eidem in suo ordine serviendo pacifice debeat obtine-
re. Non enim solus Presbyter. mislarum solennia, vel alia
divina officia potest sine ministri suffragio celebrare.

CAP. VII.

Filius presbiter potest ecclesiam, cui pater presbiter medietate.
Idem Archiepiscopo Cantuariensi. a

Ex transmissa conquestione G. clericis percepimus, quod
ead Abbatis de Castris presentationem, in quodam be-
neficio ecclesie de N. b eum in presentia recipere distu-
lisset, eo quod pater ejus in prefata ecclesia ministravit,
quo defuncto media intercessit persona, cui predictum
beneficium est collatum. Ideoque mandamus, quate-
nus si est ita, pronominationum Guil. ad prefatum benefi-
cium admittere non postponas, non ideò minus observato
apostolice rescripti decreto, quod successorem in ecclesia
Dei hereditariam detestatur.

CAP. VIII.

Filius presbiter potest ecclesiam, in qua pater sine titulo mini-
stravit.

Idem Vigorensi. Episcopo.

Constitutus in pra. no. G. clericus, supplicavit nobis in-
firmatione monstravit, quod cum capellam de Stor-
ton. canonicè fuisset adeptus, & eam pluribus annis pa-
cificè possederat, R. miles ipsum ea sine iudicio spolia-
vit. Cumque memoratus clericus exinde apud te depo-
sisset querelam, objectum fuit ei, quod pater suus in
capella ministravit eadem: [1 & infra.] E. tua manda-
mus, quatenus si tibi e constiterit, quod idem clericus
à capella fuerit predicta per potentiam laicalem ejectus,
& quod pater ejus praefata capellam persona seu perpetu-
us vicarius non fuerit (licet in eadem nomine ejusdem C.
quandoque ministraverit) ipsam sibi cum redditibus per-
ceptis restituere non omittas.

[1 Idem prefatam capellam nondum potuit rehabere. Quia
vero ad nostrum spectat officium, insolentiam laicorum contra viros
ecclesiasticos debita severitate compescere.]

CAP. IX.

Si tu cui concessum est à Papa ut possis dispensare cum filiis sacer-
dotum, circa ecclesias paternas immediate tenendas, cum aliquo di-
spensas, ille per literas justitiae postea contra eum impetratas, remo-
vere non poterit.

Idem Eboracen. Archiepiscopo.

Ex tua nobis a parte est propositum, quod cum olim
ead tuam consultationem super filiis sacerdotum
tales à nobis literas recepisses, ut eos posses in eccle-
siis, quas partes eorum nullo mediante possederant, su-
sineret, quos probata vita & e sanæ conversationis
cognosceres, vel quos longo tempore illas tenuisse
constaret: quidam ad iudices literas impetraverunt, ut
si constaret eos esse filios sacerdotum vel clericorum,
qui in proximo ante eos ecclesias tenuerunt, supra his
imponatur eis app. cessante silentium, & ecclesias istas
ipsis adignent, quamvis in eis se ostendere nequeant
per Episcopos institutos. Super quo tibi. t. respond.
quod si per priores literas cum aliquibus clericis dispen-
sasti, dispensationem tuam posteriores literarum intui-
tu nolimus irritari. Alios vero clericos laica donationis
intuitu in ecclesiis sine auctoritate Pont. sui institui, aut
institutos remanere auctoritate Apostolica prohibemus.

a Idem venerabilibus fratribus. R. Cant. Archiepiscopo, totius
Angliae promatibus. & Apell. S. Legato, & R. Vigorensi. Episcopo,
se habent. collectio. b al. de H. vide Anton. Aug. in notis vo-
teris collectionis. c Quatenus si constiterit quod praed. clericus.
d Post concilium Lateranen. sub Alexand. 3. part. 19. cap. 10. eod.
tit. in 1. comp. al. cap. 3. ut est in Tarrae. veteri. e al. bona.
f al. tenuisse.

CAP. X.

Si manifestum est, quod filius in ecclesia immediate successit pa-
tri, sine aliqua testimonio receptione ab illa removebitur.

Idem Cantuarien. Archiepiscopo & ejus sus-
fraganeis.

Quoniam a est sacris canonibus prohibuit: [1 &
infra.] Praecipimus, quatenus si manifestum &
publicum fuerit, patres b in ecclesiis personatus gel-
fuisse, filios ab eisdem (si etiam eas adepti sunt) peni-
tus excludatis: nec ad earum gubernationem ulterius
adsumantur. Nolumus enim ut causa in iudicium de-
ducatur, vel testes etiam admittantur, si hoc manife-
stum existat.

[1 Ne quis hereditario jure ecclesiastica beneficia possidere pra-
sumat, nec in qui in sacerdote sunt geniti, nisi probate vixerint, in
claustris monachorum vel canonicorum regularium ad sacros ordines
debeant promoveri: vobis.]

CAP. XI.

Filius etiam legitimus removeatur ab ecclesia, in qua immediate
successit patri vicario vel rectori.

Idem Cantuarien. Archiepiscopo.

Ad extirpandas e successiones: [1 & infra.] F. tua
mandamus, quatenus, si qui filii Presbyterorum pro-
vinciae tuae teneant ecclesias, in quibus patres eorum tan-
quam personae vel vicarii nulla persona media ministra-
runt: eos (sive geniti sint in sacerdotio, sive non) ab eis-
dem ecclesiis non differas a movere.

[1 A sancti Dei ecclesiae studio totius sollicitudinis debemus
intendere, & etiam ad hoc decet nos vigilent curam exhibere, ne cir-
ca ministerium suscepti regimini videamur minus diligentes ex-
istere, si ad vitium in ecclesiis vel negotiis ecclesiasticis, & viris per-
mittimus pululare. Hinc est quod.]

CAP. XII.

Filius Episcopi legitime natus, promoveri potest ad ordines: &
in paterna ecclesia beneficiari.

Clemens III. Castell. Archiepiscopo. d.

Ad haec e ex parte tua nostris auribus est relatum: &
infra. Quod a nobis. fr. tua inquisivit, an à Pontifici-
bus generati valeant ad sacros ordines promoveri, si sci-
entia fuerint & morum honestate probabiles. Sciat fr. t.
quod si ex legitimo sunt matrimonio procreati, nec aliud
canonicum obstat, licite possunt ad sacros ordines ascen-
dere, & in eisdem ecclesiis, in quibus praesent vel praefae-
runt genitores eorum, beneficium obtinere.

CAP. XIII.

Non potest filius esse vicarius illius ecclesiae, in qua pater proxi-
mus fuit rector.

Idem f.

Michael g Presbyter de sancto Germano transmisit
nobis conquestionem monstravit, quod cum eccle-
siam sancti I. de Corona h tuae dioc. canonicè sit ade-
ptus, M. filius Antonii, qui proximo ante ipsius ecclesiae
habuit personatum, ad se vicariam ipsius adserit pertine-
re: [1 & infra.] F. tua mandamus, quatenus si consti-
terit tibi ipsum i M. fuisse filium Antonii, qui ejusdem
ecclesiae habuit proximo personatum, eisuper eadem vi-
caria, perpetuum silentium imponere non postponas.

[1 Quia igitur in ecclesia successiones, & in prelarum & di-
gnitatibus ecclesiasticis statuti canonici damnantur.

CAP. XIV.

Illegitime genitus etiam de uxore, sine dispensatione ad ordines
vel beneficia promoveri non potest.

a Cap. 11. eod. tit. in 1. comp. b al. patres eorum. c Cap. 1.
eod. tit. in 2. compilat. d Alias Casan. al. Castion. Episcopo. al.
Cusselben. al. Casiano Arch. e C3. eod. tit. in 2. comp. f Celo-
stinus 3. g Cap. 4. eod. tit. in 2. comp. h Coronan. al. Toron.
i al. N. ipsum filium fuisse, &c.

Idem.

Literas: [i & infra.] Intelleximus a: quod H. in sacerdotio genitus, de uxore legitima natus & conceptus, adfectavit à pueritia ministrare Domino in officio clericali. Verum licet à filiis paterna incontinentia modis omnibus propellenda noscatur: si tamen alias dignus inventus fuerit, permittimus ipsum ordinari in clericum, & ad ecclesiasticum beneficium (unde commode sustentari valeat) promoveri.

[1 Dilectioni vestra accepimus, nomen lateris praesentium & eius originem continentes.

CAP. XV.

Illegitimus in ecclesia paterna praebendari non debet.

Innocentius III.

Cum decorem domus Dei: & infra. Filiis canonicorum praebendas in eisdem ecclesiis confertur non finatis, quarum b sunt canonici patres eorum. Cum indecorum sit, ut in altaris officio illegitimus filius impudico patri ministret e, in quo unigenitus Dei filius atero patri pro salute humani generis victimatur.

CAP. XVI.

Si illegitimus, maxime filius spurcius instituat in ecclesia, in qua institutus est pater, institutio non valet, & institutus à suis beneficiis suspendatur.

Idem in concilio generali d.

Abolendam e pessimam (quae in pluribus inolevit ecclesiis) corruptelam: Firmiter inhibemus, ne canonicorum filii, maxime spurtii, canonici fiant in secularibus ecclesiis, in quibus instituti sunt patres eorum. Et si fuerit contra praesumptum, decernimus non valere. Qui vero tales (ut dictum est) canonicare praesumpserint, à suis beneficiis suspendantur.

CAP. XVII.

Alius, quam Papa non dispensat, ut filius in ecclesia paterna immediate succedat.

Honorius tertius g.

Dilectus filius G. praepositus sanctae M. transmissa nobis petitione monstravit, quod cum Vergilius Presbyter quandam ecclesiam, curam animarum habentem, quam nullo medio habuit pater ejus, obtineat, ipsum monuit, ut resignaret eandem: sed idem adserens quod H. Remen. b Archiepiscopus tunc Apost. sed. leg. dispensavit cum eo, id efficere contradicit.

Quocirca mandamus, quatenus non obstante dispensatione aliqua, quae à sede Apostolica non manaverit, quod canonicum fuerit (appellatione postposita) statutis.

CAP. XVIII.

Illegitimus absque dispensatione Papa ad dignitatem, vel personatum, vel beneficium curatum, promoveri non potest.

Gregorius IX. Turon. Archiepiscopo i.

Nimis in tua provincia ecclesiae deformatur & honestas, ex eo, quod filii sacerdotum & alii non legitime nati, ad dignitates & personatus l, & alia beneficia curam animarum habentia, sine dispensatione sed. Apost. promoventur. Quocirca mandamus, quatenus praedictis personis à personatibus, & dignitatibus, & hujusmodi beneficiis prorsus amotis, ea personis idoneis conferri facias per illos, ad quos collationem ipsorum de jure noveris pertinere. Et ne id de cetero praesumatur, districtius inhibemus.

a Caput. s. eod. titul. in 2. compil. b alit. quorum. c Vide no. per B. in l. generaliter. 6. cum autem. C. de instit. & subst. sub cond. fac. d cap. 31. e Concordat. concilium Trident. sess. 21. de reform. & habetur, cap. 1. eod. tit. in 4. compil. f alit. sed. g Decano Moricensi, & in aliquis vetustis legitur, Innocent. III. h In multis antiquis legitur. G. Rhemens. i Alias Archidiacon. k al. dissimatur. l Vide ff. de ali. & ciba. lega. l. pe. & l. si litus. ff. de don.

DE SERVIS NON ORDINANDIS, & eorum manumissione.

TITVLVS XVIII.

CAP. I.

Servus ante plenam manumissionem ordinari non debet. Ex concilio Toletano.

Instruendi a: & infra. Fortè dicit aliquis: Clericus fieri non permittitur, nisi ante clericatum ingenuitatis dignitate potiatur. Re vera verum dicit. Et ideo quod infirmari b vel vituperari potest, praeveri debet.

Non solum autem qui ad clericatus ordinem promovendi sunt in ecclesia manumittendi sunt: verum etiam hi quos quisque pro remedio animae suae emancipari vult, quia sic scriptum est in psalmo Francorum.

[Sunt praeterea Laici sciunt quia nullatenus alio loco manumittere possunt proprios servos, quos Dominicus castris congregare consueverunt, nisi in sacra ecclesia ordine praeveniat. Quomodo enim clerici extra ecclesiam libertatem assequi possunt, qui à lege mundana extranei sunt, & quibus interdictum, ne ad seculari iudicio procedant, quomodo à seculari iudicio à iugo servitutis absolvuntur? Sed.]

CAP. II.

Servus sine licentia Domini ordinatus deponitur, & Dominus restituitur.

Ex eodem e.

De servorum ordinatione: [i & infra.] Statutum, ut nullus Episcoporum deinceps ad sacros ordines eos promovere praesumat, nisi prius à Dominis libertatem fuerint consecuti. Et si quilibet servus fugiens Dominum suum, qualibet calliditate aut fraude ad gradus pervenerit ecclesiasticos, decretum est ut deponatur, & ejus Dominus eum recipiat.

[1 Quia passim ad gradus ecclesiasticos indiscrete promovetur, placuit omnibus cum sacri canonibus concordare.]

CAP. III.

Servus ab ecclesia manumissus ordinari potest: & quod adquisit. post suum obtinuit, erit ecclesiae manumissum: quem si accusat, vel contra eam testificatur, libertate & ordine privatur.

Ex eodem d.

De famulis ecclesiae constituere Presbyteros & Diaconos per parochias liceat, ita tamen ut antea manumissi statim recipiant libertatis. Quicquid autem talibus extiterit debitum, aut quolibet modo collatum, etsi in personas extraneas transmittere non licebit, sed omnia ad jus ecclesiae, à qua manumissi sunt, post eorum obitum debeant pertinere.

Quibus (sicut ceteris ecclesiae libertis) accusandi vel testificandi adversus ecclesiam aditus pracludatur: ad quod si aspiraverint, non solum libertatis beneficio careant, sed etiam honoris gradus, quem non dignitate natura, sed necessitate temporis promeruerunt.

CAP. IV.

Dominus in servo, quem manumittit, potest spirituales operas retinere.

Ex concilio apud Alich e.

a Al. instituendi. b alit. infirmari. c Burchard. lib. 2. decr. cap. 31. Ivo part. 6. cap. 131. Grat. dist. 14. cap. 6. Pannoz. lib. 1. titul. de serv. non ordin. cap. 1. & post concil. Lateran. sub Alex. 3. part. 50. cap. 16. & c. 2. eod. tit. in compil. ubi integrum caput & variam inscriptionem invenies: nam alius adscribitur concil. Maticensi, al. Toletano. d Addi potest. 4. c. 73. e al. Alvern. alit. Altheim. alit. Althen. al. Archi. sicut Burchardus eum locum appellare Altheim, ut lib. 1. cap. 162. & 227. Ivo part. 6. cap. 302. decret. ex conc. apud Altheim habetur, cap. 38. Huic rex Conradus interfuisse dicitur.

Nullus

